

2014| Ossian Wennström

Det kollektivavtalade skyddet för efterlevande och pensionen

**Det kollektivavtalade skyddet
för efterlevande och pensionen**

Ossian Wennström

© Ossian Wennström och Saco 2014

ISBN: 978-91-87146-94-7
www.saco.se

Se över skyddet för dina efterlevande

Dina kollektivavtalade efterlevandeförmåner är inte bara viktiga för dina efterlevande utan även för din egen pension. I vissa kollektivavtal är det mer sant än i andra. Anledningen är att olika efterlevandeförmåner, direkt eller indirekt, fås till priset av lägre pension. Ett viktigt råd är därför att kontrollera att du har rätt skydd så att du inte betalar dyrt för ett skydd som du i praktiken inte har nytta av.

Från tid till annan rapporterar media om kostnaden för efterlevandeförmåner. Det är bra men ett återkommande problem är dock att de ofta blandar samman villkor i olika avtal och på olika sektorer. I verkligheten är det som gäller för en arbetstagare som går på ett kollektivavtal sällan samma som för en som går på ett annat.

I det följande görs ett försök att mycket schematiskt beskriva det skydd för efterlevande som idag finns i de fem vanligaste kollektivavtalen för tjänstemän på privat, kommunal och statlig sektor. Tanken är också att sätta fingret på de delar i avtalen där arbetstagaren själv kan påverka skyddet för efterlevande och därmed även påverka sin egen pension.

Sammanfattningsvis kan det finnas betydande pensionspengar att spara för den som har "bättre" försäkringar än vad han eller hon behöver. Särskilt viktigt är det att ha koll på skyddet för efterlevande om du jobbar som tjänsteman i privat sektor eller om du går på det nya kommunala avtalet AKAP-KL.

Alla de kollektivavtal som ingår i genomgången innehåller, eller kan kompletteras med, följande tre kategorier av skydd för efterlevande:

- TGL-försäkringar
- Familjeskydd, familjepension eller efterlevandepension
- Återbetalningsskydd

TGL-försäkringar

TGL-försäkringar, eller så kallade tjänstegrupplivförsäkringar, ingår som ett obligatoriskt grundskydd i samtliga stora kollektivavtal för tjänstemän. TGL-försäkringar genererar ett skattefritt engångsbelopp som vid dödsfall utfaller till efterlevande som är förmånstagare. Eftersom TGL är obligatoriskt finns här inga val som skulle kunna påverka din pension, men det är samtidigt bra att veta att du alltid har denna del även om du skulle välja att avstå från andra. Maxbeloppet för vuxen är sex

prisbasbelopp, vilket i år motsvarar 266 400 kr. Därutöver utbetalas belopp till efterlevande barn, upp till och med 20 år.

Familjeskydd, familje- eller efterlevandepension

I samtliga av de stora tjänstepensionsavtal som ingår i genomgången finns, eller finns möjlighet att få, någon form av omställningsförmån som under en begränsad period utbetalas till efterlevande förmänstagare. I samtliga fall består förmånen av två delar, dels en del till efterlevande vuxen (t ex maka, make eller sambo), dels i förekommande fall en del till efterlevande barn.

På såväl det statliga som det kommunala avtalsområdet är detta skydd obligatoriskt och kan därmed inte väljas bort. Beloppen beräknas i förhållande till den lönenivå som arbetstagaren hade åren innan dödsfallet och betalas ut i fem år (sex på staten). Den särskilda förmånen till efterlevande barn utbetalas som längst till dess barnet fyllt 20 år.

För tjänstemän inom ITP (privat sektor) är motsvarande skydd inte obligatoriskt. I avtalet ITP2 (födda 1978 eller tidigare) finns en så kallad familjepension. Familjepensionen finns som förval, men arbetstagaren kan välja bort förmånen och istället få mer premier avsatta till sin ITPK (den premiebestämda pensionsdel som ingår i ITP2). Precis som på offentlig sektor innehåller familjepensionen en särskild pensionsförmån till efterlevande barn som utbetalas längst till dess barnet fyllt 20 år.

Privata tjänstemän som går på avtalet ITP1 (i första hand födda 1979 och senare) har inget automatiskt skydd för efterlevande annat än ovan nämnda engångsförmån från TGL-försäkring. Arbetstagare med ITP1 har dock möjlighet att aktivt välja till ett så kallat familjeskydd. Kostnaden för skyddet tas på individens pensionspremier.

Återbetalningsskydd

I korthet innebär ett återbetalningsskydd att dina efterlevande vid ett förtida dödsfall får del av det pensionskapital som du under årens lopp ackumulerat. Har man återbetalningsskydd är det viktigt att vara medveten om att det påverkar pensionen eftersom man då går miste om arvsvinster från personer som är i samma ålder som en själv. När en försäkrad som saknar återbetalningsskydd avlider delas nämligen hans eller hennes pensionskapital av övriga försäkrade i samma generation, vilket förstärker deras pensionskapital. Den som har ett återbetalningsskydd går minste om denna förstärkning. Ett återbetalningsskydd kan i slutändan göra relativt stor skillnad på pensionen. Samtidigt är det viktigt att vara medveten om att "priset" för

återbetalningsskyddet, alltså de förlorade arvsvinsterna, är lägre för den som är ung eftersom det normalt sett är färre unga som avlider. Ju äldre du blir som arbetstagare ju högre blir arvsvinsterna. För en tjänsteman med helt avgifts- eller premiebestämd pensionsplan (exempelvis ITP1 eller AKAP-KL) kan frånvaron av återbetalningsskydd innebära 10 procent högre tjänstepension eller mer.

Olika avgifts- eller premiebestämda tjänstepensionsavtal har villkor när det gäller återbetalningsskydd. I flera avtal finns återbetalningsskydd som en frivillig möjlighet (då krävs ibland hälsoprövning). Det nya avtalet för kommuner och landsting AKAP-KL är dock ett undantag. I AKAP-KL finns nämligen återbetalningsskydd som förval. Det innebär att alla anställda som går på detta avtal kommer att ha återbetalningsskydd som *default*, men det är samtidigt möjligt att välja bort det extra skyddet.

Värt att veta är att återbetalningsskydd är möjligt att välja till även när det gäller PPM-sparande. Tag gärna hjälp av *det orangea kuvertet* för att se vad du valt sedan tidigare!

Schematisk översikt: Skyddet för efterlevande i de fem vanligaste tjänstepensionsavtalen¹

	<i>Avtalet gäller för...</i>	<i>Återbetalningsskydd</i>	<i>Familjeskydd, familje- eller efterlevandepension</i>	<i>TGL (Tjänstegrupplivförsäkring)</i>
ITP2	Tjänstemän i privat sektor födda 1978 eller tidigare	Frivilligt I den premiebestämda delen som kallas ITPK går det att välja till återbetalningsskydd	"Familjepension" gäller bara lönedelar över 7,5 IBB – förmånen kan avstås mot extra pensionspremier till ITPK	Obligatorisk, men det är möjligt att påverka vem som ska stå som förmånstagare
ITP1	I första hand tjänstemän i privat sektor i första hand födda 1979 eller senare	Frivilligt	"Familjeskydd" är frivilligt. Den försäkrade väljer själv vilket belopp (ant. PBB) som ska utbetalas årligen. Kostanden dras från pensionspremien	Obligatorisk
KAP-KL	Anställda i kommunal sektor, födda 1985 eller tidigare	Ej reglerat i avtal, men går att frivilligt överenskomma med bolag i KAP-KLs avgiftsbestämda del	"Pension till efterlevande" är obligatorisk. Förmåner finns under såväl som över tak	Obligatorisk
AKAP-KL	I första hand anställda i kommunal sektor, födda 1986 eller senare	Återbetalningsskydd finns som förval, men kan väljas bort	"Pension till efterlevande" är obligatorisk. Förmåner finns under såväl som över tak (villkoren är föremål för förhandling under 2014)	Obligatorisk
PA03	Anställda i staten (Förhandlingar pågår om nytt statligt pensionsavtal som i huvudsak avses omfatta födda 1987 och senare)	Ej reglerat i avtal, men går att frivilligt överenskomma med bolag i PA03s avgiftsbestämda del	"Efterlevandepension" är obligatorisk. Förmåner finns under såväl som över tak	Obligatorisk

¹ Observera att sammanställningen är mycket schematisk. I var och en av matrisen avtalskategorier finns villkorsskillnader avtalen emellan. Skillnaderna gäller bl.a. vem som kan få en förmån, hur stora belopp som kan utfalla och hur (i vissa fall hur länge) de betalas ut .

Utöver de avtal som ingår i sammanställningen finns även andra. Tjänstemän i bolag inom exempelvis bankområdet (BAO), försäkringsbolag (FAO), Arbetsgivarförbundet KFO samt KFS går på andra avtal än ovan nämnda.

Vart du vänder dig

Om du vill lägga till eller ta bort exempelvis återbetalningsskydd behöver du i de flesta fall fylla i en blankett som du får från din valcentral (eller från ditt tjänstepensionsbolag), i vissa fall kan du göra valet via hemsidan.

Nedan listas valcentralerna efter kollektivavtalsområde:

Privatanställda tjänstemän (ITP1 och ITP2)

www.collectum.se

Statligt anställda (PA03)

www.SPV.se

Anställda i kommun, landsting, region, kommunalförbund eller kommunala företag (KAP-KL och AKAP-KL)

www.Pensionsvalet.se

www.Valcentralen.se

www.Electum.se

I vissa fall är det inte valcentralen utan den enskilda försäkringsgivaren (bolaget) som du ska vända dig till när det gäller återbetalningsskydd. En god idé är att titta på de års- eller värdebesked du nyligen har fått från olika försäkringsgivare (eller snart kommer att få). Där bör du även kunna få information om du vad du har valt sedan tidigare. Leta då särskilt efter ord som exempelvis *Familjeskydd*, *Familjepension* eller *Återbetalningsskydd*. På beskedden torde det även framgå vart du vänder dig om du skulle vilja förändra några val.

Andra avtalsområden

Tjänstemän i som jobbar i bolag inom exempelvis bankområdet (BAO), försäkringsbolag (FAO), Arbetsgivarföreningen KFO samt KFS går på andra avtal än de som ingår i denna sammanställning (och det finns ytterligare). Valcentralerna för dessa områden anges nedan:

Anställda i försäkringsbolag (FAO)

www.Valcentralen.se

Anställda inom företag anslutna till Arbetsgivarföreningen KFO

www.Pensionsvalet.se

Anställda inom företag anslutna till KFS

www.Pensionsvalet.se

För anställda inom banksektorn organiseras valcentralen via egna banken.

Saco, Sveriges akademikers centralorganisation, är den samlande organisationen för Sveriges akademiker. Vi är en partipolitiskt obunden facklig centralorganisation. Sacos 22 självständiga förbund företräder yrkes- och examensgrupper från hela arbetsmarknaden, inklusive egenföretagare. Något som förenar våra medlemsförbund är akademisk utbildning, kunskap, kompetens och yrkesstolthet. Totalt är cirka 650 000 akademiker medlemmar. Som företrädare för Sveriges akademiker är det självklart för Saco att ständigt påverka kunskapsnivån i Sverige. Utbildning och forskning som ger kunskap är en investering för såväl samhället som individen och är en av de viktigaste faktorerna för tillväxt och utveckling av ett samhälle.

Saco, Box 2206, 10315 Stockholm
tel vx: 08-6134800, www.saco.se